

באורים

בגוף האדם שוררת הרמוניה מופלאה, בין כוחות שונים ומנוגדים, שמטרה אחת משותפת גורמת להם לעבוד ביחד. מערכת עיכול גסה, עם מערכת נשימה עדינה. דם סמיך שזורם ב'אינסטלציה' מסועפת של צנרת מסוגים שונים, מעניק חיות לעצם רוחני נבדל כמו השכל והנפש. גם כלי החומר מצד עצמם פרודים וזרים זה לזה, כאשר כל אחד מהם ממונה על תפקיד שונה לחלוטין. מי שמאגד אותם לחטיבה אחת, זוהי הרוח. הם 'משלבים ידיים' למען התכלית הנעלה. בעולם הרוח קיימת אחדות טבעית, כי המחשבה איננה מתפעלת מהשטחיות והחיצוניות הצבעונית, אלא מתבוננת על המהות הפנימית המשותפת לרבים. כך היא מצליחה להפעיל מגוון רחב של כוחות למען מטרה משותפת.

הרחבות

1. האדם כיצירה אורגנית

יתקנו המזג פלו ויהיה מזמן לקבלת הנהגת הנפש המדברת, אשר היא עצם נבדל. ריה"ל פה מקביל בין העניין האלוהי לבין גוף האדם. גוף האדם הוא יצירה אורגנית אחת ושום מערכת לא יכולה לתפקד בלא חברתה. כך העניין האלוהי יכול לחול רק כאשר כל המערכת מתוקנת. בפתח אליהו שאמר רשב"י לפני הסתלקותו אנו מוצאים הקבלה מדוקדקת בין גוף האדם לבין מבנה הספירות הפנימיות המרכיבות את העניין האלוהי: "לבושין תקנת לון דמנייהו פרחין נשמתין לבני נשא. וכמה גופין תקנת לון דאתקריאו גופא לגבי לבושין דמכסין עליהון ואתקריאו בתקונא דא. חסד דרועא מינא. גבורה דרועא שמאלא. תפארת גופא. נצח והוד תרין שוקין. יסוד סיומא דגופא אות ברית קדש. מלכות פה תורה שבעל פה קרינן לה. חכמה מוחא איהי מחשבה מלגאו. בינה לבא ובה הלב מבין. ועל אליו תרין קתיב הנסתרות לה' אלהינו. כתר עליון איהו כתר מלכות" (לבושים הכנת להם, מהם פורחות נשמות לבני אדם, וכמה גופים הכנת להם שנקראים גוף לגבי הלבושים המכסים עליהם, ונקראים בתיקונם כך: חסד זרוע ימין. גבורה זרוע שמאל. תפארת הגוף. נצח והוד שני שוקיים. יסוד סיום הגוף אות ברית קודש. מלכות פה תורה שבעל פה היא נקראת. חכמה המוח, והוא פנימיות המחשבה. בינה היא הלב, ובה הלב מבין) [תיקוני זוהר דף יז].

המהר"ל [תפארת ישראל, פרק ד] מסביר מדוע אין העניין האלוהי יכול לחול כאשר הגוף לא מתוקן. לפי דבריו, האדם הוא יצירה אורגנית אחת. רמ"ח איברי האדם מסודרים ומקבילים לעניין האלוהי, שהרי הוא נברא "בצלם אלוהים". על ידי קיום מצוות העשה האדם משלים את עצמו ומתדבק בעניין האלוהי.

שאלות לדיון

ריה"ל כותב שעיקר האדם הוא הלב. לכאורה, האם לא עדיף שהמוח ישלוט על הלב? העניין האלוהי לא יחול כי אם בנפש מקבלת שכל. מהו היחס הנכון לאנשים ששכלם מוגבל?

השכינה במקדש והנפש בגוף

וכל מה שהוא בסדר עבודה מהשרות והקרבנות והקטרת והשירים והמאכל והמשקה בתכלית הטהרה והקדשה, יאמר בו "עבודת ה'" ו"לחם אלהיך" וזולת זה, ואמנם הוא פנוי לרצותו הסדר הטוב באמה ובפנהים, וקבולו תקרבבתם, על דרך משל, וחולו אצלם לגדלה להם, והוא נקדש ונעלה מן ההנאה במאכלם ובמשותיהם, ואמנם מאכלם לנפשותם. כמו שעפול הקבה והפכד פאשר הוא מתקן, יתקן אחר כך הן ממנו בלב, והן שבן ברוח, ויתקן הלב והרוח והמח במוזון ההוא, ויתקנו גם כן פלי העפול ושאר האיברים ברוחות ההולכות אליהם דרך העורקים והעצבים והידיים הנחים, וכללו של דבר, יתקן המזג פלו ויהיה מזמן לקבלת הנהגת הנפש המדברת, אשר היא עצם נבדל, קרוב לעצם המלאכים שנגאמר עליהם "די מדרהון עם בשרא לא איתוהי", ויחול בגוף חול שליטה והנהגה, לא חול מקום, והוא אינו אוכל מהמוזון ההוא מאומה, לפי שהוא נעלה ממונו.

משל הנר והפתילה

והענין האלהי לא יחול כי אם בנפש מקבלת השכל, והנפש לא תקשר כי אם ברוח חמה טבעית, והרוח הטבעית אי אפשר לה מבלי מקור שתקשר בו, פהקשר השלהבת בראש הפתילה. והנמשל לפתילה הוא הלב, והלב צריך לחמור הדם, והדם לא יתהנה אלא בכלי העפול, והצרך אל הקבה והפכד ומשרתייהם.

תפקידי האיברים

וכן צריך הלב לראה ולגרוז ולאף ולסרעפת ולשרירים המניעים את שרירי החזה לעבודת הנשימה, לאזון מזג הלב באויר הנכנס והעשן היוצא. והצרך לדחית מותרת המזון לכלים של כחות דוחים, ולכלי הציאה והשתן. והיה הגוף מכל מה שצרכנו. והצרך למה שיעתיק הגוף ממקום למקום חפשו מה שיצטרך לו ולברח ממה שיזיקהו, ולכלים שיביאו אליו וידחו מעליו, והצרך לידים ורגלים. והצרך ליועצים מבחינים, מזהירים ממה לירא ולמה ליחל, יודעים מה שהיה, כותבים ומזכירים מה שעבר להזהר מןמותו בעתיד או ליחל לו, והצרך אל החושים הנראים והנסתרים, והיה הראש משפנס, בתמיכת הלב ועזרתו. ונעשה הגוף פלו מסדר סדר אחד, שב אל הנהגת הלב, אשר הוא המשפן הראשון לנפש, ואם תחול במח הרי הוא חול משני במצווע הלב.

נבדל - רוחני. די מדרהון עם בשרא לא איתוהי - שמגוריהם עם בשר (בני אדם) אינו בא, כלומר: שהם מופשטים מחומר. ויחול - נפש האדם חלה. יעתיק - יאפשר תנועה.